Förmiddag i P1 8 maj 2026

Låtstöld eller inspiration?

Innehåll

00:00 – 02:51 2

02:51 – 04:39 3

06:46 – 09:04 5

10:59 – 12:28 7

12:35 – 14:31 8

16:51 – 18:56 10

19:08 – 20:30 11

20:32 - 21:45 12

22:37 – 23:25 13

23:32 – 24:32 14

24:42 – 26:20 15

26:23 – 27:34 16

29:41 – 30:40 18

32:40 – 33:56 20

34:00 – 34:30 21

00:00 – 02:51

Olle Wiberg

Vi ska börja dagens program i en scen från april 2023, när artisten Ed Sheeran är på plats i en domstol i New York, anklagad för att ha plagierat Marvin Gayes legendariska Let's get it on. För att visa på orimligheten som han tyckte i den här anklagelsen så tar han inför juryn fram sin gitarr. Så här återberättade han det i ett radioprogram, vad det var han gjorde inför juryn.

Olle Wiberg

Samma ackord och rytmik har använts i mängder av pophistoriens största låtar och kan inte ses som låtstöld, menade Sheeran. Och kanske gav det här medleyt som han spelade upp för juryn någon slags effekt. De friade honom i det här fallet. I förmiddag i P1 i dag frågar vi oss hur mycket kan man låna som artist innan det blir fråga om plagiat? Och vad står på spel när artister talar om en hämmad musikutveckling faktiskt efter sådana här twister? Nya sådana här fall dyker upp lite då och då, faktiskt mest hela tiden. Och Ed Sheeran sa faktiskt innan domen kom att han skulle sluta med musik om han blev fälld. Det skulle ta död på all skapalust i princip. Och betydande röster i branschen i övrigt hävdar faktiskt att det här var en vinst för alla musiker. För om sådana grundläggande saker blev upphovsrättsskyddade så skulle det hota musikskapandet som helhet. Idag finns Mattias Lundberg med oss. Varmt välkommen hit.

Mattias Lundberg
Tack så mycket.

Olle Wiberg
Professor i Musikvetenskap vid Uppsala universitet och nu har det gått några år sedan det här fallet med Ed Sheeran. Men hur viktig var den här domen tycker du?

Mattias Lundberg

Precis på samma sätt som sammanfattningen där att om detta hade varit förbjudet, det hade varit väldigt mycket som hade varit svårt. Rent historiskt ser man ju ofta att all musik är ju rotad i något slags sammanhang. Och det gäller ju naturligtvis även Let's get it on med Marvin Gaye. Så det skulle vara väldigt godtyckligt om just den då skulle skyddas mot alla de här andra. Och framför allt blir det viktigt med de här låtarna som är äldre än Gayes låt som Sheeran kunde påpeka för att då är det...

Olle Wiberg

Att han skulle ha härmat ungefär då.

02:51 – 04:39

Mattias Lundberg

Precis, för då kan man ju säga att det här tillhör ju mer av ett allmängods. Och det här var lite speciellt med det här fallet för man fick inte i rätten så vitt jag förstår, spela upp Marvin Gayes version. Det var inte den som var skyddad, utan det var sådana här cue sheets och lead sheets som studiomusikerna hade haft. Så de fick göra nya versioner av Gayes låt.

Olle Wiberg

Sådana här sheets, vad är det för någonting?

Mattias Lundberg

Det är noter som studiomusikerna har. Så det var det som var upphovsrättsskyddat i det här fallet. Och då faller ju mycket av det här med soundet och så, för de hade ju kunnat spela på ett annat sätt.

Olle Wiberg

Ja, ett bevingat citat nästan som återkommer ibland är att musik är kopierandets konst lite grann. Det är det vi ska prata om i programmet framöver här. Men vi tar och lyssnar på det här konkreta exemplet med Sheeran och sen Marvin Gaye. Hur ska man greppa då vad det är i den här låten som Marvin Gaye-sidan så att säga tyckte att det här kan faktiskt ingen annan använda utan att ge oss cred och pengar för det här?

Mattias Lundberg

Ja, det finns ju två sätt att argumentera för det här som brukar komma upp när det gäller sådana här tvister. Den ena är ju att helheten, antalet många små detaljer är så lika så att det är uppenbart att den andra har utgjort förlagan. Och då kan ju alla möjliga små detaljer spela in som vad man har med en liten tamburin här eller soundet på ljudinställningar.

Olle Wiberg

Någon slags känsla nästan.

Mattias Lundberg

Ja, precis. För det är ju som att peka på alla de här faktorerna sammantagna visar på att du har egentligen bara en ny text till min låt på i argumentet. Det andra är ju om man går in mer strukturellt. Och det finns sådana argument också att peka på att då tittar man ju var för sig på harmonik, alltså ackordföljden, linjärt,

melodier och så vidare, och rytm och tempo och sådana saker. Och det finns vissa fall som ett av de allra... Du nämnde här att Ed Sheeran sa att jag kommer sluta spela om jag blir fälld. Det är ju lite ett sätt kanske också att hetsa sina fans mot Gayes efterföljare, eller ett dödsbo där. Men det har ju onekligen ofta haft en effekt. Ett av de rekordlånga, nästan 25 år pågick ett case mot George Harrison i denna My Sweet Lord låten som man menar var ett plagiat av en låt av The Chiffons från 1963. Han menar att han under hela 70-talet egentligen knappt kunde skriva musik på det sätt han velat för att det här hängde över honom. Det pågick i 22 år med många, många vändor.

Olle Wiberg

I The Chiffons-fallet så var det Ronnie Mack som skrev den låten. Tittar man i radioarkivet här, ska hämta den musiken, så står ju även Ronnie Mack som upphovsmakare även till My Sweet Lord av George Harrison. Han fick rätt där.

Mattias Lundberg

Ja, och den har ju ett sånt här fall. Det är ett fall där man tittar på alla de här detaljerna så är det uppenbart. Och där så visade det sig att intentionen inte bedömdes avgörande, utan man sa att det här var en "subconscious plagiarism". Och George Harrison sa nämligen att det här, jag nekar inte att det här är väldigt, väldigt likt, men det måste ha skett undermedvetet.

Olle Wiberg
Okej.

Mattias Lundberg
Och då sa man: Okej, du erkänner själv att det är likt och därför även undermedveten plagiarism är plagiarism.

Olle Wiberg
All right.

Olle Wiberg

Vi ska dyka ner i ett par fler sådana här fall i dag och du ska också ta oss med verkligen bakåt i historien där inställningen till de här frågorna var väldigt annorlunda. Men en sak som jag vill att du grunnar på under sändningens gång är dessa två samtida poplåtar. Det börjar med Benjamin Ingrossos Kite här och sen går det över i...

06:46 – 09:04

Mattias Lundberg
Spännande.

Olle Wiberg
Någonting annat. Yes. Det vi hör här är gruppen Jungle med Good Times. Kan du låta den marineras i ditt sinne därbak? Så återkommer vi till den lite senare. För knäckfrågan för alla som skriver musik ändå i de här sammanhangen, när vi pratar om plagiat, det handlar ju om hur nära kan man komma ett originalverk utan att göra det här intrånget i upphovsrätten? Och det är nästan en retorisk fråga, eller hur? För det finns ju inget enkelt svar på det. [Mattias Lundberg]: -Nej, precis. [Olle Wiberg]: -Hur funkar det när man gör sådana här bedömningar i rättsfall? Hur går man till väga om man ska förstå hur det går till?

Mattias Lundberg

Jurister älskar ju prejudikat. Man vill ju gärna att... För juridiken blir ju solid om man ser att vissa saker är nästan identiska fall, om man säger affärsjuridik och sådana saker. Och då vill man gärna hitta, finns det ett fall? Har det här bedömts vara olagligt i det här fallet, så kan man visa kolla här, det är precis ett parallellfall här. Då kan man luta sig på det. Men när det gäller sådana upphovsrättsfrågor och det rent konstnärliga där, då är det faktiskt så att den allmänna linjen, i alla fall i Sverige, har varit inom juridiken att det här måste avgöras från fall till fall och det måste avgöras på konstnärliga grunder. Och då kommer ju vi i sådana, jag och andra musikvetare har lite erfarenhet av att ibland vi kallar dem att skriva ett expertutlåtande. Och då vill de ofta veta då både om vi tycker att det här är likt eller olikt. Kan det här uppstå parallellt eller är det tydligt att musik 2 förhåller sig till musik ett? Men man vill också veta vem kan uppfatta för man är ju ett ganska dåligt vittne. Vi är ju inga juridiska experter. Jag kan ingenting om det juridiska, så jag säger bara vad jag tycker om det musikaliska.

Mattias Lundberg

Men då blir ju frågan: Vad innebär det för en vanlig lyssnare? Det är jurister ofta väldigt intresserade av.

Olle Wiberg

Så ni experter ska på något vis nästan låtsas vara vanliga lyssnare.

Mattias Lundberg

Precis, så man får skriva att det är inte så konstigt om vi kan se att det här finns likheter, det här är skillnader. Men det viktigaste är för den juridiska bedömningen, om det uppfattas så av en allmänhet. Så där blir man

på något sätt lite som vittne snarare än att man är kallad av den ena sidan att man får säga: Det här tycker jag, det här låter som det här, det här låter inte som det här. Och det är på en nivå som skulle uppfattas så även av en allmän lyssnare.

Olle Wiberg

Man skulle kunna invända att då låter det nästan enklare att fråga gemene man på gatan eller göra en Sifo-undersökning som man beställer eller så.

Mattias Lundberg

Precis, men man vill kanske ändå att det ska vara en expert som kan bedöma just det här i större kontext. Till exempel, vissa saker förekommer i... Om någonting förekommer i 75% av alla poplåtar från ett decennium, då kan man inte säga att det här har verkshöjd som juristerna kallar det.

Olle Wiberg

Just det, verkshöjd och originalitet är de här orden som är återkommande i bedömningen. Hur bedömer man graden av det som är någon slags kvalitet och särprägel här?

Mattias Lundberg

Ja, det har ju slagits fast i Sverige, till och med i Högsta domstolen, genom ett sådant här fall, att populärmusik till exempel bedöms ha... Där är kraven något lägre för originalitet eftersom man säger att parametrarna är sådana att det finns fler konventioner som alla följer än i konstmusik. Det låter ju som en liten värdering, men det stämmer nog.

Olle Wiberg

Musik är kopierandets konst.

Mattias Lundberg

Precis, och att det där är ännu mer så om man säger att den mesta populärmusiken är i dur eller moll eller modal medan konstmusiken kan vara helt fritonal och så vidare. Det säger sig självt då att om man har väldigt många variationsmöjligheter, då är det mer flagrant om det råkar vara precis likadant. Men om det är så att många låtar har tre ackord, då är variationsmöjligheterna mindre och då är risken större att många av dem kommer att låta likadant.

10:59 – 12:28

Olle Wiberg

Ja, för man pratar ibland om den här mycket vanliga ackordföljden C, G, Am och F som återkommer. Det är det som Ed Sheeran är inne på i sitt resonemang också att det finns överallt.

Mattias Lundberg

Om man lär sig de ackorden, då kan man spela tusentals poplåtar.

Olle Wiberg

Men du är ju faktiskt aktuell med en musikalisk bedömning just nu i en slags inverterad form jämfört med dem vi pratat om nu. Det rör sig om en orkester som säger att de spelar en specifik filmmusik. Och här vill ett stort musikbolag tvärtom peka på olikheterna i den här musiken att den här orkestern på något vis utnyttjar den här filmen som en slags marknadsföring men sen faktiskt inte spelar den här musiken.

Mattias Lundberg

Ja, det är väldigt intressant. Jag vill inte uttala mig i fallet förrän det är avgjort, men jag har ombetts vara expert tillsammans med en annan musikvetare också, så vi ska lämna in våra utlåtanden om detta. Och det är ju, som du säger, lite omvänt för normalt sett vill man ju visa på att, att titta här vad lik det är, mitt original. Men här är det fråga om att Man menar att man spelar original, men egentligen så är då frågan för oss att avgöra, är det verkligen det?

Olle Wiberg

Det låter lite ovanligt.

Mattias Lundberg

Ja, men det är då lite för att man kan ju också säga att det finns en integritet i ett original, att man inte får ändra den utan att liksom ha varit i kontakt med upphovspersonen och så vidare. Så det är lite sådana saker som prövas i det här fallet.

Olle Wiberg

Jobbar du bara med örat då så att säga och lyssnar? Eller i vilken grad blir det tekniskt med frekvenser och att du tittar på en datorskärm ungefär?

12:35 – 14:31

Mattias Lundberg

Man har ju tillgång till partitur och sedan inspelningar. Och sen får man säga att här skiljer det sig i små hänseenden. Här är ganska stora skillnader. Här till exempel är hela avsnitt strukna eller flyttade eller så, då är det ett större ingrepp. Så då blir ju ironiskt nog frågan om att man vet att det här har en verkshöjd och därför kanske det inte är tillåtet. I vanliga fall är det ju ofta tvärtom att säga att det här har inte verkshöjd. Om man försöker säga att du har snott min tolvtaktersblues eller så, då kan man peka på, nej men...

Olle Wiberg

Många tusentals låtar.

Mattias Lundberg

Ja, precis. Långt innan det fanns ens upphovsrättsorganisationer.

Olle Wiberg

Och i domslut som handlar om sådana här fall landar det alltid i de här formuleringarna från rätten, både utomlands och här i Sverige, att man måste göra en helhetsbedömning. Och det återkommer också i det här fallet som är känt i Sverige för att det var den första låten vars skapare dömdes för faktiskt upphovsrättsintrång. Efter en långdragen rättstvist så tog Högsta domstolen upp det här till slut 2002 och fastställde hovrättens dom i en fiolslinga som var i centrum här. Vi lyssnar på låten Vill du bli min fru? av Drängarna först här.

Musik

[Om du vill bli min fru, ska jag ta dig här och nu. Men om du inte kan, får du ta en annan man].

Olle Wiberg

Så det är den här fiolslingan som ansågs vara ett plagiat av gruppen Landslagets 70-talslåt Tala om vart du ska resa. Vi lyssnar till den också. Landets egentligen alltså... fällande dom, enda fällande dom kan man säga. Vad hör du när du lyssnar med dina öron?

Mattias Lundberg

De här har ju väldigt hög grad av likhet. Både melodiskt, rytmiskt, konturerna och allting. Instrumenteringen, det är fiol i bägge fall. Sen är låtarna i övrigt väldigt olika. Men då prövade man just det

här segmentet bara. Och försvaret här från Drängarnas jurister var att man menar att man har utgått från den så kallade Oxdansen som inte är skyddad.

Olle Wiberg

Som jag inte har faktiskt inladdat det här som vi kan lyssna på. Men vad säger du om den?

Mattias Lundberg

Om man lägger upp dem, det är bara min uppfattning och det här är redan avgjort i Högsta domstolen, men om man lägger upp de här tre framför varandra - Oxdansen, Tala om vart du ska resa och Vill du bli min fru - då är ju de här två sentida låtarna mycket mer lika varandra än vad någon är Oxdansen. Men det var en av deras försvarslinjer att vi anknyter till en melodi som är oskyddad och gammal och även er melodi menar man indirekt, anknyter till den. Det hör till en oskyddad familj.

Olle Wiberg

Din musikprofessorkollega Bengt Edlund var ute i debatten och menade att den här fiolslingan inte alls hade så pass stor originalitet, utan tillhör det mer allmänt hållna musikaliska schablonen ungefär. Och så lyfter han också fram det här med Oxdansen och så. Men det här blev ju ett slags prejudikat. Det var ändå Högsta domstolen som avgjorde det här fallet. Så vilken påverkan har den här domen haft enligt dig?

Mattias Lundberg

Jag tror att den har haft ganska stor påverkan. Jag har läst någon intervju någonstans med en medlem ur de här Drängarna som menade att han slutade med musik på grund av det här. Själva summorna man blev dömd till, det var ju ofta en del av intäkterna från det. Det var ju väldigt litet jämfört med hur mycket man måste lägga på jurister och på processen. Så det är klart att det skapar en väldig rädsla om man kan råka ut för det här. Man kan förstå att folk är försiktiga med. Vi vet ju många exempel på upphovspersoner som tänker att den här måste finnas. Två sådana kända exempel, Paul McCartney's Yesterday, han vägrade tro att han hade skrivit den här låten själv. Han sa att någon måste komma på... Vi kan inte släppa en låt innan vi kommit på var den kommer från. För den kändes så självklar som att den hade. Och det är ju tecknen för en hit så att säga att den känns. Ett annat är ju The Cure, Friday I'm in love.

Olle Wiberg

Det känner jag igen också att den har varit det.

16:51 – 18:56

Mattias Lundberg

Att där var man också jätterädd. Först efter att han själv anlitat musikforskare och jurist, kom in fram och dit. Nej, men jag tror ni har nog skrivit en låt. Men en sådan rädsla finns ju. Vem vet om det nu kan vara subconscious plagiarism som man menade i George Harrison-fallet. Då är ju intentionen inte det avgörande, utan om det är så att det ligger och bubblar i bakgrunden och sedan så tror man att man kommer på.

Olle Wiberg

Nästan undermedvetet. En annan musikforskare uttalade sig då som heter Lars Lilliestam. Han sa i Svenska Dagbladet 1998, alltså innan den här fällande domen kom, att det skulle bli en slags tvångströja på svensk musik. Och det låter lite som den här rädslan som du berättar om att vissa kan ha. Men går det att konstatera att det kom någon tvångströja sedan den här domen? Eller vad ser du?

Mattias Lundberg

En sak som man kan säga att efter detta så har ju till exempel en artist som Håkan Hellström haft en enorm karriär och som ofta har tangerat gränserna kanske för melodilån och nog har varit öppen med det och har varit i en del processer också. Så det finns exempel på att det fortfarande finns modet att så att säga idka återbruk på ett sätt.

Olle Wiberg

Använda allmängods. Det är också ett begrepp som återkommer. Ska vi lyssna bara till Håkans resonemang? Jag har faktiskt klippt ut en bit ur en dokumentär som är, det är en ny dokumentär, men klippet är ungefär 20, 25 år gammalt. Det handlar om det här med alla anklagelser som riktades mot honom om låtstöld. Han själv medger ju att han lånar friskt, då man inte kan tänka kring musik på det här sättet. Så på 00 talet fick en B-sida på hans singel Kom igen Lena uppmärksamhet för det här, när den liknade en Andrew Lloyd Webber låt. Och Håkan sa då senare såhär om det där.

Håkan Hellström

Puccini gjorde den från början, en opera i opera.

Håkan Hellström

Andrew Lloyd Webber har haft den och nu har jag den och den blir lite annorlunda varje gång. Det är helt underbart. Det är som en äng och fröna blåser ur blomman och lägger sig någon annanstans.

19:08 – 20:30

Håkan Hellström

Och där växer också upp blommor. Det är så advokater måste se på musik tycker jag.

Olle Wiberg

Det här måste ändå många musiker också kunna känna igen sig i den här metaforen. Vad säger du?

Mattias Lundberg

Jo, men definitivt. Både att musik skapas så och att vi hör musik så. Det har till och med kliniskt visats med en test. Att när man lyssnar och man hör för en själv ny musik så börjar ens hjärna omedelbart att leta efter saker som man känner igen. Och det gäller även inom en låt att när det kommer vers två, då säger man ja, det här kan jag. Men så kommer en refräng, då börjar hjärnan jobba med: Aha, nya sökningar, vad kommer det här ifrån? För att man vill tänka på det sättet. Man vill inte höra musik som om man aldrig hört musik.

Olle Wiberg

Du är ju musiker själv, du känner många musiker, du forskar om musik. Vad tror du att den här typen av rädsla, eller hur man ska uttrycka det, vad det gör med en musikers kreativitet och skaparlust? Vi hörde ju Ed Sheeran säga att det sabbar det totalt om det skulle bli så, men vad tror du generellt?

Mattias Lundberg

Jo, men jag tror definitivt. Det finns ju också en tendens naturligtvis att de mest framgångsrika, kommersiellt och medialt mest framgångsrika, är ju de som löper störst risk för det. Vad gäller...

Olle Wiberg

För att där finns pengarna.

Mattias Lundberg

Ja, precis. Så det är ju väldigt osannolikt att Ed Sheeran eller George Harrison skulle stämma någon mindre etablerad artist, utan det är ju de som blir stämda för att det är där det finns pengar.

Olle Wiberg

Och det blir mycket badwill också förstås.

20:32 - 21:45

Mattias Lundberg

Precis, definitivt är det ju så. Jag har hört att just i det här fallet med Hellström, är det också en slags kombinatorisk. Han använder ju samma argument som många andra gör att han menar att Puccini var före Lloyd Webber med den här idén. Alltså ligger bevisbördan på att visa vad är det som gör att just du ska räknas som upphovsrättsperson.

Olle Wiberg

Han sa till och med någon gång att det här som en psalm som jag har ändrat lite i, var också ett uttryck sådär.

Mattias Lundberg

Ja, precis. Ja, men det är intressant. Historiskt sett har det ju varit det finaste man kan göra att hålla sig till traditionen. Så därför räknar man inte så på medeltiden på samma sätt med kompositörer. Komposition betyder ju egentligen sätta samman olika saker som redan finns. Det är ju ordets ursprungliga innebörd.

Olle Wiberg

Nu pratar vi egentligen om det som kanske kan uttryckas som någon slags oskyldigt ett plagierande som sker ibland, också omedvetet. Men hur mycket så att säga sofistikerat fusk eller medveten manipulation finns i musikvärlden kring sånt här tycker du? Om man vill runda lagstiftningen och använda upphovsrättskyddad musik i något sammanhang.

Mattias Lundberg

Det finns ju ett exempel på, jag har själv pratat med personer som arbetar, musiker, ska inte nämna namn, ska inte nämna företagen, men som arbetar åt företag som till exempel vill använda en upphovsrättsskyddad låt i reklam, där ju alltid man måste ha tillstånd från. Det handlar inte om att man får det inte fri citaträtt i reklam, utan där måste man ha tillstånd. Och det finns sådana som Elton John till exempel, notoriskt har vägrat att hans låtar ska förekomma i reklam. Och då kan man alltså göra så att man skriver en låt som har några sekunder som låter nästan identiskt med några väldigt välkända takter i, säg Rocket Man eller så av Elton John. Och sen har man en låt som är helt annorlunda i övrigt. Eftersom det finns den här grundregeln att man ska göra en helhetsbedömning så blir den låten inte så totalt lika.

22:37 – 23:25

Olle Wiberg

Man har en jättestor helhet i övrigt.

Mattias Lundberg

Precis. Men sen gör du en bilreklam och spelar de där 2-3 sekunder och alla tror att de har hört Rocket Man.

Olle Wiberg

Det är verkligt klurigt. Det är inte ens med i reklamen, det där övriga man har skrivit.

Mattias Lundberg

Nej, precis. Man vill ju bara ha det. Man har skapat en hel låt för att göra det.

Olle Wiberg

-Hur vanligt är det här?

Mattias Lundberg

Det har förekommit och de har då samarbete med jurister, vilket är intressant. Man vet ju att man gör något, ungefär som patentjuridik väl funkar. Ofta är det vi vet att vi ligger nära våra konkurrenter, men vi vill ha en bedömning. Kan vi gå ut med den här produkten eller är det ett intrång i patentet? På samma sätt är det ju här. Den försiktighetsåtgärden har jag hört också apropå Ed Sheeran att han tydligen numera, dokumenterar alla sina låtskrivartillfällen. När han sitter i studio och med producenter och med andra låtskrivare så filmas och spelas allting.

Olle Wiberg

Ja, det är otroligt.

Mattias Lundberg

Det är tragiskt egentligen. Det är en paranoia, men det är för att just kunna visa. Kolla här, här kan vi visa upp hur vi kom på det.

23:32 – 24:32

Olle Wiberg

Och det funkar med Elton John. Elton John kan inget göra så att säga.

Mattias Lundberg

Nej, jag har förstått att det finns reklamer som innehåller låtar där du är helt säker på att du hör originalet, men det är en sådan där skapad. Det är ett exempel på ett ganska slugt sätt att ändå göra det lagligt.

Olle Wiberg

Musikprofessor Mattias Lundberg är gäst i dagens Förmiddag i P1 om originalitet och synen på plagiat kontra inspiration inom musiken kan man säga. Och inom trumvärlden Mattias, finns det en mer bejakande inställning till det här. Det är liksom ikoniska trummisar berättar hur de skapade de här riktigt kända beatsen. Först tog jag det här från John Bonehands Shuffle och sedan parade jag ihop det med Bernard Purdy's Shuffle och så fick jag fram det här och då tog jag lite från Bo Diddley.

Mattias Lundberg

Nu vet jag precis vilken groove du talar om.

Olle Wiberg

Berätta.

Mattias Lundberg

Det måste vara Rosana med Jeff Porcaro i Toto.

Olle Wiberg

Exakt, Rosana beatet som är sånt där odödligt beat som alla i musikvärlden eller i trumvärlden känner till.

Mattias Lundberg

Alla försöker med olika framgång spela. Det är jättesvårt.

Olle Wiberg

Det är väldigt svårt, det är de här spökslagen. Men du, det verkar rätt okontroversiellt i den branschen om man säger så. Man ser det snarare som en hedersbetygelse när man snor från varandra såhär.

24:42 – 26:20

Mattias Lundberg

Och där tror jag att trummisarna i det avseendet ligger närmare den historiska synen. För det här med upphovsrätt är ju ungefär hundra år gammalt i Sverige och i Europa. Det var ju på 1910- och -20-talet som det här växte fem. Innan det var ju alltid synen att man förhåller sig till de främsta när man ska göra något nytt. Så när Jeff Parker säger att han har tagit en del från Bonhams 'Fool in the Rain' tror jag det och sedan en från den här 'Purdy Shuffle' och sedan är det Bo Diddly, dung dung dung dung dung dung dung dung i baskaggen. Då har han namngett tre av sina största hjältar och att de säkert skulle vara mycket nöjda med det. Bo Diddly är inte kvar på jorden. Och det har varit den traditionella synen på det här under 16-, 17- och 1800-talet. Att man hedrar de främsta, tävlar emot de främsta, genom att göra det ännu bättre.

Olle Wiberg

Det fanns liksom inget tabu på samma sätt som i dag?

Mattias Lundberg

Absolut inte. Man återanvände ju sin egen musik och andras musik väldigt vanligt, som ett sätt att visa att man kunde de gamla mästarna.

Olle Wiberg

Mozart är väl ett sådant exempel?

Mattias Lundberg

Definitivt. Ett av Mozart's mest kända verk, Mozart's Requiem, bland det sista han skrev, lånar ju väldigt mycket. En inledning som är från Michael Haydn, Joseph Haydns bor. Ett annat Requiem. Och sedan hans Kyriesats där har en melodi som låter Kyrie eleison. Och då vet vi att han har arbetat med Händels Messias och omorkestrerat det tidigare.

Olle Wiberg

Och det var okontroversiellt då.

Mattias Lundberg

Precis. Det finns ett exakt likadant tema.

26:23 – 27:34

Olle Wiberg

Och i dag, vad säger du om attityderna? Jag menar, det kanske inte är alla som känner till att Mozart, som är det här geniförklarade, den geniförklarade mannen från lång tid sedan, som plockade friskt från andra kompositörer. Tror du att folk i allmänhet har koll på det där?

Mattias Lundberg

Nej, utan det var ju hans storhet. Hörde till hans storhet på den tiden att han mätte sig mot de största. Och i dag kanske bilden av ett geni är annorlunda. Man tänker att Mozart, han kunde ju bara sätta sig ner och bara så kom det ny musik, geniala idén. Det kunde han naturligtvis också, men när han ville göra något riktigt ambitiöst, då ville han också inarbeta det här för att visa att han står i en stor tradition. Han jämför sig, kan man säga, med Händel och Michael Haydn.

Olle Wiberg

Han sätter sig i ett sammanhang. Men du, i dag har vi ju förstås inspelad musik som man inte hade för att man kan jämföra på det där sättet. Vad tror du det har gjort? Att vi lyssnar på musiken om och om igen på det viset?

Mattias Lundberg

Dels, det har spelat väldigt stor roll i det här, att det har vuxit fram en juridik kring detta. Och definitivt det, att man kan tjäna pengar på inspelningar. Varje gång en låt spelas i radio eller på dansgolvet eller var som helst, så ska det räknas av som det heter till STIM.

Olle Wiberg

Till skillnad från Bach, som kunde tänka sig att ett verk skulle spelas en enda gång.

Mattias Lundberg

Ja, precis. Och därmed så fanns inget att hämta. Och många av de stora svenska tonsättarna förstod ju inte vad poängen var med det här när man försökte starta Föreningen svenska tonsättare och STIM. Sådana här som Peterson-Berger menar ju att vi inte kommer betala för att de spelar. Jag kan sälja mina noter, men ingen kommer vilja betala för att de spelar min musik. Det är ju för sent att tjäna pengar på. Och då var ju poängen att det är just det vi vill åstadkomma. Juridiskt sett en framgångssaga, kan man säga skyddet, men

kanske att det har inneburit, som vi har varit inne på, en viss förlamning kring rädslan att ligga nära vad andra har gjort.

Olle Wiberg

En som inte verkar rädd för att ligga nära, åtminstone när de finns långt bak i tiden, det är ju Magnus Uggla. Det här är hans Fula gubbar, följt av ett verk skrivet på ungefär 1750-talet.

Olle Wiberg

Musikprofessor Mattias Lundberg.

Olle Wiberg

Berätta vad det är vi hör här.

Mattias Lundberg

Här hörde vi Telemanns 'Der Schulmeister', suiciderunt in Profundum. Ett slags kontrapunktisk scen som en kantat som handlar om skolundervisning kan man säga. Och där har Magnus Uggla på ett genialiskt sätt gjort en refräng till sin låt Fula gubbar 1986 tror jag det är, där refrängen är totalt... Och det här var ett väldigt obskyrt verk. Jag tror att det är jättemånga, även som är intresserade av barockmusik, som inte känner till det här Telemannverket.

Olle Wiberg

Han grottade djupt ner i lådorna för att hitta det där.

Mattias Lundberg

Han har ju en enorm repertoarkännedom och hade redan då och har ju gjort många sådana här i loon. Och de har ju aldrig varit något som var något juridiskt problematiskt, eftersom det är så gamla saker så det är långt före skyddet. Så på det sättet står han i samma tradition som Mozart och som Telemann själv som lånar det. Det är inte säkert att Telemann har skrivit det där.

Olle Wiberg

Han hade nog blivit glad över att stå i samma tradition som Mozart när du beskriver det så.

Mattias Lundberg

Ja, men det tror jag.

29:41 – 30:40

Olle Wiberg

Men du, visst har ni ett projekt ihop där du analyserar hans låtar och sen så lyssnar han på din analys ungefär. Vad är det som pågår mellan er två?

Mattias Lundberg

Ja, men vi har haft under senaste året så att jag har analyserat samtliga Ugglas 172 utgivna låtar och sen så har han kommenterat analysen och sen har vi suttit och pratat. Så det kommer att bli en vetenskaplig artikel om det.

Olle Wiberg

Hur mådde du efter att ha lyssnat till alla de där?

Mattias Lundberg

Jag är mer såld än någonsin. Men det är ju då också, det handlar inte bara om de här melodilånen, utan det handlar om en personstil och i Ugglas alla faser finns det vissa saker som alltid händer. Och det är ju ett tecken på stor originalitet. Han har ju också skrivit en låt som handlar om kompositören, som handlar om...

Olle Wiberg

Han skojar med det han gör.

Mattias Lundberg

Ja, precis.

Olle Wiberg

Men hur kommer det sig att vi verkar ibland se ner på vissa sådana här musikaliska lån men verkar liksom helt okej med andra. Ed Sheeran berättar om den här skammen som ligger över honom i hans fall, men Uggla är något helt annat.

Mattias Lundberg

Ja, men det är väl att man äger situationen om man citerar flera hundra år gammal musik. De flesta kanske inte ens visste på 80-talet. De tänkte vilken otrolig hit och så blev det bara ytterligare en dimension när de

får höra att det egentligen är en obskyr skolkantat från Hamburg. Men jag tror att musiken står ut där mot de övriga konstarterna. Inom litteratur är det ju väldigt creddigt att lägga in referenser till... parafrasera eller citera utan att säga vad det är. Shakespeare, Koranen.

Olle Wiberg

En blinkning till.

Mattias Lundberg

Ja, för då visar man kolla här, jag kan mina grejer och så vidare. Varför det är annorlunda i musik är ju ganska konstigt. För det är ju en naiv syn på musik, de som tror att det finns en total originalitet, att någon sätter sig ner och skapar från grunden. Alla som håller på med musik vet ju att så funkar det inte, utan du skapar ifrån en fond av allt du har hört och spelat tidigare och känner till och så vidare.

Olle Wiberg

Du, vi går mot slutet av dagens program och jag vill hinna med det här exemplet som du nu har marinerat där bak någonstans och funderat lite. Benjamin Ingrosso och gruppen Jungle.

Musik

Olle Wiberg

Vad säger du när du lyssnar? Var vill du börja någonstans?

Mattias Lundberg

Jag skulle börja med rent musikaliskt kan man säga att refrängen där är väldigt, väldigt likt. Det är bara två år emellan de här låtarna. Det var en stor hit, den äldre låten där, alltså Jungle's låt. Och det finns många likheter om man börjar titta på detaljerna sedan. Bassoundet, det är en lite förenklad basstämma. Det här har väl inte varit något rättsfall så jag ska inte uttala mig om det.

Olle Wiberg

Inte så vitt jag vet.

32:40 – 33:56

Mattias Lundberg

Du kanske har startat det nu.

Olle Wiberg

Vi får se hur det här tas vidare framöver. Men det är inte utan att det kanske betyder någonting.

Mattias Lundberg

Ja, men jag ska säga att det finns ju helt klart likheter så får väl man bedöma. Man tar så små detaljer som bassoundet och trumgrooven, det där dunk-da-da-dunk-da. Det finns många, många som har det här.

Olle Wiberg

Som är väldigt vanligt i och för sig.

Mattias Lundberg

Jo, det är det. Om man ska ta den andra siden får man säga att möjligen är det allmängods, men de här två leden - ja, de ligger väldigt nära varandra.

Olle Wiberg

Okej, så med allt detta i ryggen som vi har pratat om i det här programmet i dag, om musik och plagiat och så där. Hur blickar du framåt? Vad kommer hända framöver, tror du? Det är mycket snack om just AI:s intåg på denna arena när det handlar om plagiat i dag. Vad tror du kommer hända?

Mattias Lundberg

Ja, där finns det ju några som har försökt vara early adaptors genom att försöka sälja sin röst så att den får användas i AI eller försöka mota Olle i grind, ingen ordvits på ditt namn här, men igenom att så att säga stenhårt stämma alla AI-tjänster som tillåter att man... Så jag tror att om man leker med appar och försöker skriva såhär "make a song in the style of Taylor Swift" så protesterar de numera och säger nej, det kan jag inte göra, för det är olagligt.

Olle Wiberg

Men du är inte orolig för det kreativa musikskapandet i stort så där som Ed Sheeran var till exempel?

34:00 – 34:30

Mattias Lundberg

Nej, det tror jag inte. Däremot är jag pessimist vad gäller att AI ska kunna skapa originell musik. Men har jag fel så har jag fel. Men jag tror ändå att det är mänskligt.

Olle Wiberg

Varför säger du så, då?

Mattias Lundberg

Det blir ju alltid bara en summa av vad som redan finns. Det finns ju ingen mänsklig faktor. Så den där lekfullheten som man förknippar med mänskligt skapande har jag svårt att se att det någonsin kommer att finnas där.

Olle Wiberg

Konstaterar professor i musikvetenskap Mattias Lundberg. Stort tack för att du var med i dag.

Mattias Lundberg

Jo men tack!

Olle Wiberg

Kom du som lyssnar in mot slutet av sändningen, kan du höra det igen förstås i Sveriges Radio-appen under Förmiddag i P1. Olle Wiberg heter jag som sänt programmet i dag. Olle Björkman är producent för Förmiddag i P1.